

УДК 343.102:341.442

DOI: 10.15587/2523-4153.2020.220586

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ПРОЦЕДУР ВИДАЧІ ОСІБ (ЕКСТРАДИЦІЇ) У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ

А. В. Підгородинська

The article is devoted to the differentiation of the procedures for extradition of a person, depending on the procedure for implementation, into ordinary and simplified ones, as well as the study of the procedural mechanism for extradition of a person in a simplified manner, taking into account legislative changes, related to ratification of the Third Additional Protocol and the Fourth Additional Protocol to the European the convention on extradition of offenders. The procedural features of the simplified extradition procedure are associated with a specific mechanism for its implementation, in which certain subjects of criminal proceedings are involved, exercising the rights and obligations, provided by law: the authorized (central) body of Ukraine, the competent authorities of Ukraine (the prosecutor), as well as the investigating judge, the head of the institution of preliminary detention, defender, if necessary - translator. In the investigated order of extradition, the following are special: conditions and grounds for application, subject composition, terms, procedural acts, restrictions on appeal. Simplified extradition can be applied only with the written consent of the requested person, approved by the investigating judge, before the decision on extradition is made by the authorized (central) body of Ukraine upon request. Simplification of extradition proceedings is aimed at accelerating the latter, saving procedural time and money, as well as reducing the time frame for the application of measures of criminal procedural coercion. The legality of actions, decisions when deciding on the application of measures of criminal procedural coercion (detention, temporary, extradition arrest, the use of preventive measures not related to detention), as well as the voluntariness of consent to simplify the procedure and understanding of the consequences of this is ensured by the investigating judge by implementing judicial control. Facilitation of extradition contributes to the international fight against crime, but must be carried out with respect for human rights and fundamental freedoms and the inadmissibility of violations and lawlessness.

Keywords: international cooperation, legal assistance, extradition of persons, European arrest warrant, provisional arrest, extradition arrest, detention, authorized agency, simplified extradition, extradition check

Copyright © 2020, A. Pidgorodynska.

This is an open access article under the CC BY license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>).

1. Вступ

Видача осіб (екстрадиція) є надзвичайно використовуваною процедурою, спрямованою на реалізацію завдань кримінального провадження і на забезпечення принципу невідворотності покарання осіб, які вчинили кримінальне правопорушення. У межах виконання загальних завдань кримінального провадження реалізуються і специфічні завдання видачі особи (екстрадиції) – притягнення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення на території іноземної держави, до кримінальної відповідальності або для виконання вироку. Екстрадиція виступає однією з процесуальних форм міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні і є важливим інструментом протидії злочинності. У силу своєї правової природи видача осіб (екстрадиція) спирається на норми міжнародного, конституційного, кримінального та кримінального процесуального права [1, с. 129]. Екстрадиція є складною і довготривалою процедурою, тому держави намагаються створювати законодавчі механізми спрощення останньої. Вищезазначене зумовлює необхідність глибокого осмислення законодавчих вказівок щодо застосування видачі особи (екстрадиції) як у загальному порядку, так і у спрощеному.

2. Літературний огляд

Питання, що стосуються видачі осіб (екстрадиції), у кримінальній процесуальній науці активно і динамічно вивчаються. Окремі аспекти диференціації порядків видачі розглянуті у працях А. Б. Антонюк [1], Н. М. Ахтирської [2], В. С. Березняка [3], В. В. Зуєва (в аспекті аналізу здійснення спрощеної процедури видачі у редакції КПК України 2012 р., а також реалізації процесуальних гарантій дотримання прав осіб) [4], І. І. Бойко (у контексті застосування кримінально-

го процесуального примусу) [5], В. С. Бортницької (в аспекті визначення мети та принципів) [6], С. М. Вихриста [7], Л. Н. Галенської (в аспекті міжнародної боротьби зі злочинністю) [8], Л. В. Максимів (щодо дослідження обставин, які можуть перешкоджати видачі) [9], А. В. Підгородинської (при розгляді питання про визнання та виконання процесуальних рішень у процедурі екстрадиції) [10], К. С. Родіоновим (в аспекті етапів екстрадиції) [11], О. Ю. Татаровим (у питаннях, пов'язаних із порушенням прав осіб) [12], К. К. Удалової [13], Ю. М. Черноус (у контексті характеристики видачі як процесуального інституту) [14] та інш. Дослідження різних аспектів видачі осіб (екстрадиції) є надзвичайно важливим для повноцінного розуміння його змісту та особливостей, ефективного використання передбачених законодавством механізмів реалізації з урахуванням необхідності дотримання прав і свобод осіб, щодо яких здійснюється екстрадиційне провадження.

3. Мета та завдання дослідження

Метою статті є встановлення та аналіз процесуальних аспектів диференціації видачі осіб (екстрадиції) за порядком здійснення на загальний та спрощений.

Для досягнення мети були поставлені такі завдання:

- виокремлення процесуальних особливостей видачі осіб (екстрадиції) у спрощеному порядку;
- характеристика процесуально-організаційного порядку видачі осіб (екстрадиції) у спрощеному порядку;
- з'ясування значення спрощення процедури видачі для співробітництва між державами у кримінальній процесуальній сфері.

4. Матеріали і методи

Для досягнення поставленої мети у статті використано сукупність філософських, загальнонаукових та спеціальних методів дослідження. За допомогою діалектичного методу з'ясовано сутність та особливості видачі осіб (екстрадиції), а також її видів; статистичний метод надав можливість обґрунтувати теоретичні положення і висновки матеріалами судової практики. Порівняльно-правовий метод застосовувався при порівнянні норм чинного кримінального процесуального законодавства з нормами міжнародних договорів України. Структурно-функціональний метод дозволив здійснити диференціацію видів видачі осіб (екстрадиції) за порядками на звичайну і спрощену; визначити компетенцію суб'єктів, які задіяні у спрощеній видачі.

Теоретичну основу статті склали наукові праці українських та зарубіжних учених із кримінального процесу, кримінального та міжнародного права, норми міжнародних договорів України, національного кримінального процесуального законодавства, а також матеріали судової практики.

5. Результати дослідження

Видача осіб (екстрадиція) – складний інститут з неоднозначною юридичною природою, про це неодноразово акцентується увага у науковій літературі. Виходячи з цього, у межах різних галузей права інтерпретація вказаного поняття може різнитися. Даний інститут, як певна сукупність правових норм, знаходиться в постійному динамічному розвитку і це суттєво впливає на процес реалізації зазначених норм і на правову теорію.

С. М. Вихрист визначав видачу осіб як процес, який ґрунтується на міжнародних угодах, нормах національного законодавства з дотриманням загальновизнаних принципів міжнародного права, і полягає у наданні державами правової допомоги у вигляді передачі особи державою, на території якої вона перебуває, іншому уповноваженому суб'єкту міжнародного права для притягнення її до кримінальної відповідальності або виконання винесеного вироку суду [7, с. 78]. Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України) визначає видачу особи як видачу особи державі, компетентними органами якої ця особа розшукується для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку [15]. Законодавець, розкриваючи зміст видачі осіб (екстрадиції), поділяє її на види залежно від мети: для притягнення до кримінальної відповідальності та для виконання вироку. У літературі існує позиція щодо доцільності застосування у контексті єдиного термінологічного апарату КПК України терміну «екстрадиційне провадження». Останнє є визначеною кримінальним процесуальним законодавством процедурою видачі (екстрадиції) особи, що складається з певних етапів, впорядкованої сукупності процесуальних дій, за необхідності – прийняття процесуальних рішень, здійснюваних центральними (уповноваженими) та компетентними органами запитуючої і запитуваної держави в межах повноважень, щодо особи, яка вчинила кримінальне правопорушення на території іноземної держави, з метою вирішення як загальних, так і спеціальних завдань кримінального провадження, досягнення певної

мети, зокрема, притягнення особи до кримінальної відповідальності та виконання обвинувального вироку суду іноземної держави [16, с. 160].

Видача осіб (екстрадиція) – одна із найбільш затребуваних процесуальних форм міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні України. Загалом за 2020 рік Офісом Генерального прокурора прийнято 42 рішення за запитами про видачу осіб до іноземних держав, вже передано 37 правопорушників. Поряд із цим, до іноземних держав направлено 82 клопотання українських компетентних органів досудового розслідування про видачу. Незважаючи на проблеми міжнародного сполучення, викликані пандемією, організовано прийом в Україну 21 правопорушника [17].

Аналіз кримінального процесуального законодавства України, спеціальної літератури дозволяє зробити однозначний висновок щодо системності, процедурності [8, с. 120], етапності екстрадиції. Пунктом другим частини першої статті 541 КПК України визначені наступні етапи екстрадиції: офіційне звернення про встановлення місця перебування на території запитованої держави особи, яку необхідно екстрадувати, та видачу такої особи; перевірка обставин, що можуть перешкоджати видачі; прийняття рішення за запитом; фактична передача такої особи під юрисдикцію запитуючої держави. Відповідно, екстрадиція як процедура структурно складається з етапів, на кожному з яких наявне певне коло суб'єктів, із встановленим переліком процесуальних прав та обов'язків, процесуальні гарантії, однією з яких є загальний порядок її здійснення [4, с. 138]. Останній детально відображено у кримінальному процесуальному законодавстві України, яке, відповідно до ч. 2 ст. 1 КПК України складається із відповідних положень Конституції України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, КПК України та інших законів України.

Екстрадиційний процес є складною, тривалою у часі процедурою, у зв'язку з чим виникає необхідність у спрощенні останньої [10, с. 62]. Держави намагаються її прискорити, у тому числі першу, підготовчу стадію – затримання і арешт особи [11]. Так, у межах Європейського Союзу функціонує Європейський ордер на арешт, мета якого – створення спрощеного порядку видачі між державами – членами ЄС, використовуючи принцип взаємного визнання процесуальних рішень. Порядок його реалізації визначено Рамковим рішенням від 13.06.2002 р. Так, відповідно до положень останнього, виокремлюються 32 склади злочини, за які можлива видача, у державі-ініціатора розшуку законодавством повинно передбачатися за його вчинення покарання у виді позбавлення волі на строк не менше трьох років, а видача здійснюється без проведення перевірки щодо подвійної кримінальності. У разі, коли особа надає згоду на свою видачу, рішення про виконання ордеру повинно бути прийнято через 10 днів після надання відповідної згоди. В іншому випадку заключне рішення про виконання ордеру повинно бути прийнято протягом 60 днів з моменту затримання особи. Фактична передача особи має відбутися не пізніше 10 днів після винесення рішення про виконання європейського ордеру на арешт [18]. Зазначений випадок є виключенням з конвенційного механізму правового регулювання і має власний порядок, тобто виступає специфічною процедурою видачі поза конвенційним механізмом, отже не буде предметом глибокого осмислення у даній статті. Окрему увагу, вважаю, необхідно звернути на конвенційний механізм спрощеного порядку видачі осіб (екстрадиції), оскільки саме він законодавчо встановлений у КПК України.

Аналіз ст. 588 КПК України дозволяє дійти висновку про можливість виокремлення двох порядків видачі особи (екстрадиції): звичайного, що здійснюється у загальному порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законодавством України, складного і досить тривалого у часі, а також спрощеного, який на відміну від звичайного, за наявності відповідної згоди особи, видача якої запитується, є менш тривалим, зокрема й за рахунок не здійснення екстрадиційної перевірки у повному обсязі. Спрощений порядок видачі осіб було встановлено у КПК України 2012 року, однак Законом України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України у зв'язку із ратифікацією Третього додаткового протоколу та Четвертого додаткового протоколу до Європейської конвенції про видачу правопорушників» від 02.10.2018 р. [19] останній зазнав змін.

Так, особі, стосовно якої розглядається питання про видачу (екстрадицію) в іноземну державу, надано право у будь-який час до прийняття рішення про її видачу (екстрадицію) з метою застосування процедури видачі (екстрадиції) у спрощеному порядку, при наданні згоди на видачу (екстрадицію), відмовитися від застосування спеціального правила щодо меж кримінальної відповідальності.

Зауважимо, що межі кримінальної відповідальності виданої особи чітко окреслені законодавцем (ст. 576 КПК України), виступають надійною правовою гарантією для особи, видача якої запитується, щодо неможливості бути притягнутим до кримінальної відповідальності або виконання вироку за ті злочини, за які не було запитано видачу (екстрадицію). У разі вчинення особою до її видачі (екстрадиції) іншого злочину, не зазначеного у запиті про видачу, притягти таку особу до кримінальної відповідальності або виконати вирок суду за цей злочин можна лише після отримання згоди компетентного органу іноземної держави, що видала особу. Вважаємо, що державам

слід дотримуватись зазначеного правила, зокрема й метою захисту прав особи, щодо якої здійснюється екстрадиційне провадження, підтримання репутації на світовій арені та мотивування застосування спрощеного порядку видачі, оскільки застосування зазначеного порядку може бути тісно пов'язано із спеціальним правилом щодо меж кримінальної відповідальності [20, с. 262]. У практиці існують досить різні моменти, на що звертає увагу О.Ю. Татаров, зазначаючи, що, запитуючи видачу його підзахисного за спрощеною процедурою з Республіки Панама, цією державою не було отримано згоди на відмову у застосування спеціального правила. Вже після фактичної передачі особи, Генеральна прокуратура України звернулася до Республіки Панама по згоду на притягнення підзахисного до кримінальної відповідальності за вчинення інших злочинів. Проте МЗС Панама відмовило у цьому, прямо зазначивши, що оскільки особа не відмовилась від принципу спеціалізації у питанні екстрадиції, висловивши свою згоду на процес спрощеної екстрадиції, він не може бути засуджений чи обвинувачений за кримінальні злочини, відмінні від тих, які прямо вказані в запиті про екстрадицію. У зв'язку із цим правоохоронні органи зобов'язані остаточно відмовитись від нових обвинувачень [12].

Зважаючи на те, що екстрадиція є процесом, який складається з певних етапів, кримінальним процесуальним законом передбачено можливість вже з моменту затримання особи, яка розшукується компетентними органами іноземної держави для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку, надати письмову згоду на її видачу (екстрадицію) у спрощеному порядку, а також право на відмову від застосування спеціального права щодо меж кримінальної відповідальності у разі надання згоди на її видачу (екстрадицію).

Затримана особа може надати письмову заяву про згоду на її видачу (екстрадицію) за спрощеною процедурою при вирішенні питання про застосування тимчасового арешту. У зазначеному випадку прокурор, звертаючись із клопотанням до слідчого судді про застосування тимчасового арешту, додає, разом із іншими матеріалами, визначеними у ч. 4 ст. 583 КПК України, таку заяву. Також законом передбачено обов'язок слідчого судді роз'яснити особі її право надати згоду на видачу (екстрадицію) для застосування процедури видачі (екстрадиції) у спрощеному порядку, а також право на відмову від застосування спеціального правила щодо меж кримінальної відповідальності у разі надання згоди на її видачу (екстрадицію), з'ясувати бажання особи скористатися цими правами, перевірити добровільність надання особою згоди на видачу, відмовитись від застосування спеціального правила щодо меж кримінальної відповідальності, усвідомлення нею правових наслідків такої згоди (відмови) під час розгляду клопотання про застосування тимчасового арешту. Відповідно, письмова заява про згоду на видачу (екстрадицію) за спрощеною процедурою може бути надана як до судового розгляду клопотання про застосування тимчасового арешту, так і у процесі такого розгляду. За результатами такого розгляду слідчий суддя може постановити ухвалу про затвердження згоди особи на її видачу (екстрадицію) та/або відмови особи від застосування спеціального правила щодо меж кримінальної відповідальності та застосування екстрадиційного арешту; про застосування тимчасового арешту та відмову у затвердженні згоди особи на її видачу (екстрадицію).

Так, у судовому засіданні Особа 1 у присутності перекладача та захисника зробила заяву про якнайшвидшу його екстрадицію до РФ та відмову від будь-яких формальностей та процедур, пов'язаних з екстрадиційною перевіркою, зважаючи на його притягнення до кримінальної відповідальності та території РФ та подав відповідну згоду на його екстрадицію. Письмовий текст заяви було долучено до матеріалів клопотання. Підтримуючі клопотання сторони захисту у цілому, прокурор усно змінив клопотання і просив застосувати до затриманої особи екстрадиційний арешт строком на 60 діб. Слідчий суддя пересвідчився у добровільності заяви, власноручності її складання, відсутності будь-якого примусу чи тиску і мети подання – прискорення процедури екстрадиції, а також у тому, що затриманий добровільно не бажає скористатися спеціальним правилом щодо меж кримінальної відповідальності, усвідомлює правові наслідки такої згоди (відмови), які роз'яснено останньому судом. Постановляючи ухвалу, слідчий суддя зазначив, що зважаючи на положення ст. 588 КПК України та максимальний строк процедури видачі у спрощеному порядку, який не може перевищувати 30 діб, екстрадиційний арешт не може бути застосований на більший строк, отже підстава для застосування відсутня [21].

Зважаючи на вказівку ч. 7 ст. 584 КПК України, відповідну згоду особа може надати також до або під час вирішення питання про застосування екстрадиційного арешту слідчим суддею. Слідчий суддя за результатами розгляду постановляє ухвалу, зокрема, про: затвердження згоди особи на її видачу (екстрадицію) та застосування екстрадиційного арешту; затвердження згоди особи на її видачу (екстрадицію), відмови особи від застосування спеціального правила щодо меж кримінальної відповідальності та застосування екстрадиційного арешту, або про застосування екстрадиційного арешту та відмову у затвердженні згоди особи на її видачу (екстрадицію). Копія ухвали слідчого судді за результатами розгляду питання щодо затвердження згоди на видачу особи (екстрадицію) і в першому, і в другому випадку невідкладно направляється уповноваженому (центральному) органу України через відповідну обласну прокуратуру разом із копією письмової

заяви особи про згоду на її видачу (екстрадицію) та іншою інформацією, необхідною для прийняття рішення уповноваженим (центральним) органом України.

Аналіз судової практики дозволяє зробити висновок про те, що саме під час розгляду питання про застосування тимчасового чи/або екстрадиційного арештів подаються відповідні заяви до слідчих суддів, які їх затверджують [22].

Уповноважений (центральний) орган України розглядає питання про видачу особи (екстрадицію) у спрощеному порядку за наявності інформації щодо:

1) прийняття компетентним органом іноземної держави стосовно особи рішення про тримання під вартою або вироку, який набрав законної сили, а також підтвердження того, що особа розшукується компетентним органом іноземної держави для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку;

2) характеру і правової кваліфікації вчиненого особою кримінального правопорушення, зокрема про максимальну межу покарання або покарання, призначене згідно з вироком, який набрав законної сили, а також про відбуту частину покарання;

3) даних про особу, яка розшукується компетентним органом іноземної держави для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку, зокрема про її громадянство;

4) обставин вчинення особою кримінального правопорушення, зокрема про час, місце, ступінь участі особи, інші обставини вчинення кримінального правопорушення;

5) наслідків вчиненого особою кримінального правопорушення (за можливості);

6) строків давності притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення відповідного кримінального правопорушення згідно із законодавством іноземної держави, яка розшукує особу. Якщо особа розшукується з метою виконання вироку, який набрав законної сили, необхідно надати інформацію про те, чи було ухвалено вирок за відсутності обвинуваченого. За необхідності уповноваженим (центральним) органом України може бути запитана додаткову інформацію у компетентного органу іноземної держави.

Також частиною четвертою ст. 585 КПК України передбачено право особи, стосовно якої застосовано запобіжний захід, не пов'язаний із триманням під вартою, до прийняття рішення про видачу, надати згоду на її видачу, в якій зазначити про відмову від застосування спеціального правила. Така заява підлягає невідкладному розгляду слідчим суддею у порядку, передбаченому ч.7, 8 ст. 584 КПК за участю прокурора, особи, яка подала заяву, її захисника та за потреби перекладача.

Окрему увагу необхідно звернути на встановлення положення про неможливість оскарження ухвали слідчого судді про: затвердження згоди особи на її видачу (екстрадицію) та застосування екстрадиційного арешту, затвердження згоди особи на її видачу (екстрадицію), відмови особи від спеціального правила щодо меж кримінальної відповідальності та застосування екстрадиційного арешту.

Спрощення у процедурі видачі, як правило, стосується обсягу проведення екстрадиційної перевірки. Відповідно, рішення про видачу особи (екстрадицію) у спрощеному порядку може бути прийняте уповноваженим (центральним) органом до надходження запиту про видачу без обов'язкового проведення екстрадиційної перевірки у повному обсязі.

Як зазначалось вище, при застосування спрощеного порядку видачі осіб (екстрадиції) екстрадицій на перевірку здійснюється не у повному обсязі. При цьому в законі не визначено, чи потрібно проведенні такої перевірки враховувати деякі загальні правила та принципи міжнародного кримінального права. У науковій літературі акцентується увага на тому, що перешкодами для застосування спрощеної процедури екстрадиції, крім громадянства України, є вчинення особою злочину проти прав і свобод громадян України або інтересів України, а також наявність серйозної загрози того, що особа може бути засуджена до смертної кари, піддана катуванню чи може зазнати нелюдського або такого, що принижує людську гідність, поводження [23, с. 422].

Також, зазначає А. Б. Антонюк, невирішеним є питання: як компетентний орган може всебічно встановити, що особа виражає свою згоду та добровільно погодилась на екстрадицію, а також чи усвідомлює усі її наслідки? Чи повинен компетентний орган, незалежно від згоди особи, враховувати такі питання, як наявність можливого тиску на особу або політичного контексту екстрадиції; існування серйозної загрози того, що вона може бути засуджена до смертної кари або піддана катуванню. Не потрібно забувати і про нелюдське поводження або таке, що принижує людську гідність, відсутність у особи певних знань кримінального та кримінального процесуального законодавства держави, яка затребувала екстрадицію [1].

Вважаємо, що спрощення тривалої процедури видачі (екстрадиції) осіб не повинно суперечити зобов'язанням України за міжнародними договорами у галузі прав людини (зокрема, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р.) [24]. Спрощення, як вбачається, повинно мати позитивне значення і для осіб, видача яких запитується (зокрема, у контексті скорочення строків застосування заходів кримінального процесуального примусу), і для держав, які здійснюють співробітництво, однак із дотриманням гарантованих прав і основних свобод людини і забезпеченням балансу між ними і невідворотністю покарання.

Рішення про видачу особи (екстрадицію) у спрощеному порядку виносяться керівником уповноваженого (центрального) органу України або уповноваженою ним особою протягом п'яти робочих днів з дня одержання ухвали слідчого судді, є остаточним і оскарженню не підлягає. Якщо приймається рішення про видачу особи (екстрадицію) у спрощеному порядку, фактична передача особи здійснюється протягом десяти робочих днів з дня повідомлення компетентному органу іноземної держави про зазначене рішення (строк може бути продовжено центральним органом до тридцяти днів). При цьому відстрочення фактичної передачі особи з підстав, передбачених ст. 592 КПК України, не допускається.

Якщо уповноваженим (центральним) органом приймається рішення про відмову у видачі особи (екстрадиції) у спрощеному порядку, остання здійснюється у звичайному порядку.

Слід зазначити, що спрощений порядок видачі особи (екстрадиції) здійснюється не в усіх випадках. Так, перепоною для його застосування є притягнення особи до кримінальної відповідальності чи відбування особою покарання на території України є:

– наявність обґрунтованих підстав вважати, що особа, стосовно якої розглядається питання про видачу (екстрадицію), є громадянином України; що видача (екстрадиція) певної особи може суперечити інтересам національної безпеки України;

– ненадання компетентним органом іноземної держави на вимогу уповноваженого (центрального) органу України інформації, необхідної для прийняття рішення про видачу, а також у разі притягнення особи до кримінальної відповідальності чи відбування особою покарання на території України.

6. Висновки

1. Диференціація видачі осіб (екстрадиції) за метою і порядком застосування передбачена міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України (Європейською конвенцією про видачу правопорушників та додатковими протоколами до неї), положеннями КПК України. Зміни та нововведення у законодавстві зумовлені необхідністю виконання покладених за міжнародними договорами зобов'язань на держави, що є їх учасниками. Процесуальні особливості спрощеного порядку видачі осіб (екстрадиції) пов'язані зі специфічним механізмом його реалізації, в якому задіяні певні суб'єкти кримінального провадження, що здійснюють покладені на них права та обов'язки. У вказаному порядку видачі особливими є: умови та підстави застосування, суб'єктний склад, строки, процесуальні акти, обмеження в оскарженні.

2. Нормами кримінального процесуального законодавства України змінено процесуально-організаційний порядок видачі осіб (екстрадиції) у спрощеному порядку. У вказаному процесі задіяні уповноважений (центральный) орган України, компетентні органи України (прокурор), а також слідчий суддя, начальник установи попереднього ув'язнення (якщо запитувана особа перебуває під вартою), захисник, за необхідності – перекладач. Спрощений порядок видачі особи (екстрадиції) застосовується лише за наявності згоди останньої і за умови її затвердження слідчим суддею. Рішення про застосування видачі особи (екстрадиції) у спрощеному порядку може бути прийнято уповноваженим (центральним) органом (керівником) як до надходження офіційного запити від компетентного органу іноземної держави, так і після, однак до прийняття офіційного рішення у звичайному порядку. Змагальність провадження забезпечується участю прокурора та захисника. Законність дій, рішень за рішення про видачу, а також добровільність надання згоди на спрощення процедури та розуміння наслідків цього забезпечується судовим контролем.

3. За допомогою спрощення складної і тривалої процедури видачі осіб (екстрадиції) швидше і простіше здійснюється міжнародне співробітництво у кримінальному провадженні, що сприяє вирішенню завдань кримінального провадження у цілому, а отже ефективно реалізується зобов'язання держав щодо співробітництва у боротьбі зі злочинністю.

Література

1. Антоноук, А. Б. (2016). Спрощений порядок видачі (екстрадиції) особи запитуючій стороні. Міжнародний юридичний вісник: збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України, 1, 91–95. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/muvnudp_2016_1_17
2. Ахтирська, Н. М. (2014). Судовий контроль за екстрадиційним процесом: підстави для тимчасового та екстрадиційного арештів. Бюлетень Міністерства юстиції України, 10, 139–145.
3. Березняк В. С. Екстрадиція як інститут кримінально-процесуального права України. Дніпропетровськ, 20. Available at: <http://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/17798?locale=uk>
4. Зуєв, В. В. (2017). Кримінальні процесуальні гарантії прав особи при міжнародному співробітництві під час кримінального провадження. Харків: «Оберіг», 204.
5. Бойко, І. І. (2019). Застосування кримінально-процесуального примусу в екстрадиційному процесі. Одеса, 20. Available at: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/11997/%D0%91%D0%BE%D0%B9%D0%BA%D0%BE%20%D0%86.%D0%86.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

6. Бортницька, В. В. (2019). Мета та принципи спрощеного порядку видачі осіб. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції, 2, 89–93.
7. Вихрист, С. М. (2002). Видача осіб в аспекті співвідношення міжнародного та національного права. Харків, 163.
8. Галенская, Л. Н. (1972). Международная борьба с преступностью. Москва: Международные отношения, 167.
9. Максимів, Л. В. (2013). Перевірка обставин, що можуть перешкоджати видачі особи (екстрадиційна перевірка): деякі аспекти. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ, 4, 367–376.
10. Підгородинська, А. В. (2013). Використання рішень іноземних судів та міжнародних судових органів у кримінальному процесі України. Одеса: Юридична література, 184.
11. Родионов, К. С. (1990). Интерпол: вчера, сегодня, завтра. Москва: Международные отношения, 224.
12. Татаров, О. Ю. (2019). Гарантії щодо імунітету при екстрадиції мають дотримуватися безапеляційно. Закон і Бізнес. Available at: https://zib.com.ua/ua/136253-keruyuchiyo_partner_ao_tfg_oleg_tatarov_garantii_schodo_imuni.html
13. Удалова, Л. Д., Мотиль, В. І., Гумін, О. М. (2012). Прокурорський нагляд за екстрадицією особи. Київ: Скіф, 144.
14. Черноус, Ю. М. (2015). Видача особи (екстрадиція) у кримінальному провадженні щодо злочинів міжнародного характеру. Вісник кримінального судочинства, 1, 143–150.
15. Кримінальний процесуальний кодекс України (2012). Верховна Рада України № 4651-VI. 13.04.2012. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
16. Boiko, I. I. (2017). Ekstradytsiine provadzhennia: poniattia ta protsesualnyi poriadok. Visnyk kryminalnoho sudochynstva, 2, 157–164.
17. Генпрокурор про міжнародно-правове співробітництво та рішення Офісу прокурора щодо Міжнародного кримінального суду. Available at: https://www.gp.gov.ua/ua/news?_m=publications&_c=view&_t=rec&id=285690
18. Рамочное решение № 2002/584/ПВД Совета ЕС о европейском ордере на арест и процедурах передачи лиц между государствами-членами от 13.06.2002 г. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b17
19. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України у зв'язку із ратифікацією Третього додаткового протоколу та Четвертого додаткового протоколу до Європейської конвенції про видачу правопорушників (2018). Закон України № 2577-VIII. 02.10.2018. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2577-19>
20. Підгородинська, А. В. (2020). Застосування видачі особи (екстрадиції) у спрощеному порядку за кримінальним процесуальним законодавством України. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 260–263.
21. Ухвала Бориспільського міськрайонного суду Київської області від 28.01.2019 р. (пров. №1-кк/359/255/2019). Available at: <https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/court-document/79557303/>
22. Ухвала слідчого судді Глухівського міськрайонного суду у справі № 576/147/20. Available at: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87148684>
23. Фрідман-Козаченко, М. М., Бичок, Т. П. (2020). Актуальні питання здійснення екстрадиції в Україні. Юридичний науковий електронний журнал, 3, 420–423. doi: <http://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-3/102>
24. Рішення ЄСПЛ від 10.12.2009 р. у справі «Коктиш проти України» (заява № 43707/07). Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_872#Text

Received date 11.11.2020

Accepted date 21.12.2020

Published date 30.12.2020

Підгородинська Анастасія Вікторівна, кандидат юридичних наук, доцент, кафедра кримінального процесу, детективної та оперативно-розшукової діяльності, Національний університет «Одеська юридична академія», Фонтанська дорога, 23, м. Одеса, Україна, 65009
E-mail: anastasiapodgorodinskaa@gmail.com